

UKM 05/21 Sorg og sinne, handling og håp Respons på et truet skaperverk

Nyhetsbildet sommeren 2021 var preget av katastrofemeldinger om hetebølger, enorme skogbranner, flom og skred mange steder på kloden, mennesker som dør eller må flykte etter å ha mistet alt. 9. august 2021 offentliggjorde FNs klimapanel første del av sin sjette hovedrapport. Den bekrefter nå med sikkerhet det man har varslet i årevis: En økning av ekstremvær over hele kloden. Denne alarmerende utviklingen fortsetter til tross for at FNs klimatoppmøte i Paris i 2015 vedtok å jobbe for en begrensning av jordas oppvarming til under 2 grader. Forskere slår fast at alle mennesker vil bli berørt av endringene man nå ser.

Men det vil være særlig barn og ungdom som vil lide og bære omkostningene for dette, ikke minst i fattige land. Deres framtid, muligheter og rettigheter er truet. Disse generasjons- og nord-sør-perspektivene krever raskt og tilstrekkelig handling av alle dagens beslutningstakere for å redusere klimagassutslipp og bruk av fossil energi. Alt annet vil være direkte umoralsk

Våren 2021: Vestlige land gjør fremskritt med vaksiner mot Covid 19, mens andre land, som India, sliter med svært høye dødstall. Etter en kort nedgang pga. koronakrisen i 2020, har klimagassutslippene våren 2021 økt etter mange tiltak for å få fart på økonomien igjen. Mens mange land forsøker å støtte grønn omstilling, blir Norge kritisert for å støtte petroleumsindustrien. Dårlige nyheter om fortsatt økende karbonmengder i atmosfæren (416,1 ppm i mars 2021) og prognoser for en temperaturøkning på 2,7 til 3,6 grader mot slutten av dette århundre balanserer positive meldinger om at flere og flere bedrifter og finansinstitusjoner melder seg på i kampen for klimaet, og mange nasjoner skjerper sine klimamål.

For hver uke som går blir kostnader for nødvendige tiltak større og sannsynligheten for å lykkes mindre. I mai 2021 melder verdens energibyrå IEA for første gang det som klimaforskere og miljøvernere har sagt i lang tid: Hvis man ønsker å jobbe for netto null-utslipp i 2050 trengs det ingen nye kullgruver eller olje- og gassfelt. De fleste kjente fossile reserver må bli i bakken. Men talspersoner for regjeringen og de store partiene i Norge er uenig i dette.

Like truende er nyheter om økosystemer i krise: I mai 2019 offentliggjorde FNs naturpanel en omfattende rapport om tilstanden til verdens biomangfold. Den slår fast at menneskelig aktivitet truer én million arter og viser at mennesker har gjort betydelige endringer på tre fjerdedeler av jordens landoverflate. Begge problemkomplekser er menneskeskapt. De fremkaller både apati, likegyldighet, sorg og sinne. Hvem må handle? Er det grunn til håp?

Klimastreikende barn og unge i hele verden har de siste årene stått opp for sin generasjons rett til en grønn framtid. Kirkemøtet støttet klimastreikende ungdommer, mens mange andre forsøkte å latterliggjøre dem.

Portugisiske ungdommer har tatt 33 land til Den europeiske menneskerettighetsdomstolen etter skogbrannene i Portugal i 2017. De mener at europeiske land ikke har gjort nok for å bekjempe klimakrisen. I Tyskland har den øverste domstol slått fast at retten til liv og fysisk integritet trues av klimaendringene og gir plikt til utslippskutt, mens Norges høyeste rett har gått motsatt vei som Tyskland, Nederland og Frankrike når miljøorganisasjoner, med Natur og ungdom i spissen tapte sitt klimasøksmål.

Det blir færre og færre som mener at dette ikke angår kirken og andre trossamfunn. Tema relatert til klima, miljø og bærekraft har vært behandlet mange ganger, både av Ungdommens kirkemøte, Kirkemøtet og andre kirkelige aktører. Som mange andre trossamfunn har Den norske kirke vist et økende og mangfoldig engasjement. Bispemøtet kom i februar 2021 med uttalelsen «Guds skaperverk – vårt hjem»¹. Med dette ønsker biskopene å vise hvor kirkens folk kan hente kraft for sitt miljøengasjement. Ved å gå gjennom gudstjenestens ledd inviteres til samtaler i menighet og lokalsamfunn: Hva må vi gjøre her og nå, som enkeltpersoner, i våre lokalsamfunn, Norge og i verden? Hva er kirkens og troens unike bidrag i møte med klima- og naturkrisen?

Mai 2021 kom prest Sindre Skeies bok «Lysninger». Han skriver at hele boken om hans klimasorg er en bønn, han ønsker å stå foran Guds ansikt mens han skriver. Han mener at kirken ikke tar klimasorg nok på alvor, og han skulle ønske at «biskopene kunne ha sagt noe djervt og modig om hvordan mektige mennesker har fylt og stadig fyller den offentlige samtalen med løgner og tvil omkring det klimavitenskapen forteller oss.» Han ble fylt av glede over de tusenvis av barn og ungdom foran Stortinget, når han følger sine klimastreikende barn, og han ble oppgitt over å oppleve hvor lite de ble tatt seriøs av maktøverne. Han skriver: «Hvis den eller det vi står overfor, har like mye penger og ressurser som millioner av oss, da har vi ingen makt alene, hver for oss. ... det er derfor vi må si det, det er derfor vi må leve slik dette ordet byr oss, og ordet heter: Sammen.»

Kirkens miljøengasjement har en lang historie. Allerede november 2001 var representanter for miljøbevegelsen samlet på Mesnali, sammen med et nettverk av kirkens grønne folk. Sammen formulerte man et brev til Kirkemøte som fant sted noen dager senere i Lillehammer. To utfordringer var sentralt i brevet: A) Biskopene bør lage et hyrdebrev til menighetene om å engasjere seg i disse spørsmål, og B) istedenfor å lansere enda flere aktiviteter bør kirken invitere årlig til en refleksjonsuke der man stopper opp, er stille, lytter og samtaler om hvordan vi kan endre kurs i våre liv i mer bærekraftig retning.

Les og samtal om avsnittene i uttalelsen: Er tekstene om gudstjenestens ledd og betydning forståelig? Hvilken appell og betydning har gudstjenesten for ungdom i dag? Har du tenkt på nattverd i perspektivet fra dette heftet? Hvordan kan troen på Gud som skaper, Jesus som verdens frelser og Den Hellige Ånd som livgiver prege våre liv, personlig og i menighet og lokalsamfunn?

¹ https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/slik-styres-kirken/bispemotet/nyheter_fra_bispemotet/guds%20skaperverk%20%20v%C3%A5rt%20hjem/

Kirkemøtet vedtok å intensivere sitt engasjement, men har til dags dato ikke vurdert seriøs å gjøre alvor av den siste utfordringen: Hva om kirkens folk en dag eller en uke virkelig inviterer til å stoppe opp, sette seg ned som Greta Thunberg, streiker, faster, ber, samtaler, synger, takker og feirer? Gretas stille protest foran den svenske riksdagen ble opphav til ungdommens globale rop om å endre kurs. Kan vi ha henne som forbilde?

Koronakrisen har tvunget oss ut av rutiner og handlingsmønstre. Mye stoppet opp og ble langsommere. Vi gjennomdaget naturen. Bålpanna ble møtested. Hvilke erfaringer tar vi med oss videre når vi leter etter hva som skal kjennetegne den nye hverdagen etter pandemien? Der populisme snakker om «dem» og «oss», kan kirken invitere til noe annet: La vår tro utfordrer vår praksis. Vi lever i et fellesrom der vi alle ikke først og fremst er representanter for ulike grupper, men individer med ulike erfaringer, tilnærminger og trostolkninger. Alle lokalsamfunn skal jobbe med bærekraftsmålene. Vi trenger erfaringsdeling på tvers av yrker, generasjoner, grupper og trosretninger. Dialog og samhandling som gir oss nye perspektiver.

Har kirken egne bidrag som kan bli viktige? Gjennom kontakten med retreatbevegelsen i Norge og organisasjonen Areopagos har Kirkerådet de senere årene forsøkt å bidra med noe nytt i miljøarbeidet: på den store årlige konferansen «Broen til framtiden», som kirken arrangerer sammen med miljø- og fagbevegelsen har Kirkerådet etablert et «pusterom»: Et stille rom til meditasjon og ettertanke, som inviterer til å stoppe opp, se på visning av en digital naturmeditasjon, lese en tekst til ettertanke, sitte i stille meditasjon, skrive en bønn eller en lengsel til «håpstreet». Mange brukere av pusterommet har satt pris på og takket kirken for dette tilbudet.

I november skal KM 2021 behandle «Mer himmel på en truet jord- Den norske kirkes arbeid med klima, miljø og bærekraft mot 2030². Erkjennelsen av jordens økologiske grenser, med tap av artsmangfold og klimaendringer i spissen, kan kjennes som overveldende. Det er fristende å se en annen vei, gi opp eller bli fylt av apati og angst. Reaksjonen kan være avmaktfølelse og ansvarsfraskrivelse, også i kirken. Vi bli fylt av økologisk sorg. Hvor kan vi finne kilder til håp, inspirasjon og ny kraft?

Kirkemøtesaken skal stake ut kirkens kurs på området de neste ti årene, både når det gjelder teologi, kirkens egen drift, dens stemme i det offentlige rom og ved å oppfordre hver enkelt til erkjennelse, omvendelse og endret atferd. Hvordan kan DnkU og UKM sette sitt preg på denne saken, både når det gjelder kirken generelt, og ungdommen spesielt?

Utfordring: Kirken er Norges største landsdekkende organisasjon. Kan våre kirker, som både er signalbygg og identitetsmarkører for lokalsamfunnet, bli slike «pusterom» som inviterer bredt til felles leten etter mer bærekraftige liv og samfunn?

² https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeradet/2021/januar/kr_09_0_21_mer%20himmel%20p%C3%A5%20en%20truet%20jord%20-%20den%20norske%20kirkes%20arbeid%20med%20klima%20milj%C3%B8%20og%20b%C3%A6rekraft.pdf

Hvordan kan grønt kirkelig ungdomsarbeid og grønne ungdomsmenigheter se ut i dag? Kan deres engasjement (hvis de har det?) gjennomsyre hele kirken med kreativitet og kjærlighet?

I Sandnes har Bogafjell ungdomsmenighet bestemt seg for å være grønn. De har etablert en egen innovasjonsgruppe som skal se på mulighetene for bl. a. solcellepanel og biogass. Ved siden av å tenke miljø konkret inn i hele sin virksomhet har de vært opptatt av å være i dialog med andre og å bidra til å utvikle kriterier for grønt arbeid i ungdomsmenigheter og -organisasjoner. De samarbeider med ungdomsskolen om klima og miljø og er blitt del av et større ungdomsledernetverk, og de samarbeider med VID og bispedømme om et nytt konsept for ettåringer i kirkene. Kan deres erfaringer støttes, videreformidles og vekke andres grønne engasjement? Kan dette vise vei for fornyelse av hele arbeidet med grønne menigheter, samt bidra til erfaringsutveksling og samhandling på tvers av generasjoner?

Utfordringsspørsmål

- Teologisk bevissthet: Hva er vårt bidrag som menighet og kirke i våre lokalsamfunn, og som samfunnsaktør i Norge og verden? Hvordan kan den bli kraft til endret livsstil og samfunnets prioriteringer?
- Redusere Den norske kirkes egne utslipp og miljøbelastning: Hvordan kan det jobbes konkret videre med grønne menigheter og ungdomsmenigheter og organisasjoner? Hvordan klare minst 53% utslippskutt i 2030? Hvordan lager UKM som eksempel på et grønt arrangement, med kraftig redusert ressursbruk?
- Påvirke politikk og handlingsmønster: Kan våre menigheter lokalt, og kirken nasjonalt bli et møtested og kraftsenter for kursendring? Hvordan? Kan vi bli politisk konkrete?
- Kan vår tro eller gudstjeneste føre til erkjennelse, omvendelse og endret atferd? Hvordan?

